39
26-3-70

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

ΚΕΝΤΡΟΝ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΑΤΛΑΣ
Ἀριθ. Ἐρωτ. ΙΙ, 32/1970

Α'.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ
ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

*

ΑΘΗΝΑΙ 1968
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

Δεκέμβριος 1969 - Φεβρουάριος 1970

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

1. Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κωμόπολις) Πηγαϊδάκια (παλαιότερον ὄνομα: Πηγαϊδάκια.), Ἐπαρχίας Καινουργίου, Νομοῦ Ἡρακλείου

2. Ὀνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος Ἐμμανουμάκης Ἐμμανουήλ ἐπάγγελμα Δασκάλος

Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις Πηγαϊδάκια Καινουργίου Ἡρακλείου Κρήτης

Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον πέντε (5) μῆνες

3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίαι:

α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον Ζαχαριουδάκης Ἰωάννης τοῦ Σωτηρίου

ἡλικία 69 ἐτῶν γραμματικαὶ γνώσεις Γ. τάξεως Δημοτικοῦ

τόπος κατοικίας Πηγαϊδάκια

β) Ἐμμανουμάκης Ἐμμανουήλ τοῦ Πηγαϊδάκια

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Α'. α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προωρίζοντο διὰ σπορὰν καὶ ποῖαι διὰ βοσκὴν ποιμνίων; Τὰ χάνια ἐδάφη προωρίζοντο διὰ τὴν σπορὰν καὶ τὰ ἄγονα καὶ βραχώδη διὰ τὴν βοσκήν.

Ὑπῆρχον αὗται χωρισταὶ ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστήματα; Ὑπῆρχαν αὗται χωρισταί

2) Εἰς ποίους ἀνῆκον ὡς ἰδιοκτησίαι; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα, δηλ. εἰς τοὺς χωρικούς· β) εἰς γαιοκτήμονας (Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινότητας· δ) εἰς μονὰς κλπ.

ἀνῆκαν εἰς χωρικούς

3) Ὁ πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν γάμον τῶν τέκνων του, διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν του; Ὁ πατὴρ διατηρεῖ μέρος τῆς περιουσίας του μετὰ τὸν γάμον τῶν τέκνων του καὶ τὰ ὑπόλοιπον διανέμεται μετὰ τὸν θάνατόν του.

β'. 1) Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μόνον εἰς τὴν γεωργίαν ἢ μόνον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εἰς ἀμφοτέρας, δηλ. τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ; Οἱ κάτοικοι ἐσχολοῦντο ἀποκλειστικῶς μόνον εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.

2) Οἱ τεχνῖται (δηλ. οἱ βιοτέχναι) ἀσχολοῦνται ἐν παρέργῳ καὶ εἰς τὴν γεωργίαν ; Δὲν ἀσχολοῦνται καὶ εἰς τὴν γεωργίαν.

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων· ποῖοι εἰργάζοντο εἰς αὐτά ; καὶ ὑπὸ ποίους ὅρους· ὡς ἄτομα ἢ μὲ ὁλόκληρον τὴν οἰκογένειάν των ; Δὲν ὑπῆρχαν μεγάλα κτήματα. Γαιοκτήμονες καὶ μοναστήρια.

2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλῆγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημισακατόροι κλπ.) ..... Ποία ἦτο ἡ κοινωνική των θέσις ; ...

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή των ; (εἴς εἶδος ἢ εἰς χρῆμα;) .....

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάται ; ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὸ θέρισμα, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τρυγητόν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι· ἆραι ἄνδρες μόνον ἢ καὶ γυναῖκες ; ποία ἀμοιβὴν ἐλάμβανον· ἡμερομίσθιον εἰς χρῆμα ἢ εἰς εἶδος ; .....

Χρησιμοποιοῦντο ἐποχικῶς διὰ τὸ θέρισμα, ἄνδρες καὶ γυναῖκες. Ἐλάμβανον ἡμερομίσθιον εἰς εἶδος.

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δοῦλοι (ὑπηρέται) ἢ δοῦλαι ; Ἐὰν ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο; Δὲν ἐχρησιμοποιοῦντο ὑπηρέται.

6) α) Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τοῦ τόπου ποῦ ἐπήγαιναν δι' ἀνεύρεσιν ἐργασίας ; Μικραίνουν διὰ τὴν ἐργασίαν εἰς τὴν Ἀμερικήν, Μακεδονίαν.

β) Ἐπήγαιναν ἐποχικῶς : ὡς ἐργάται..... ἢ ὡς τεχνῖται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζῆδες), πραματευτάδες (ἔμποροι) κλπ. ; Ἐπήγαιναν ὡς ἐργάται.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

δ'. 1) Πῶς ἐλιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: μὲ ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (μὲ καῦσιν: α) τῆς καλαμιᾶς μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ μὲ κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος; ....,

Ἐλιπαίνοντο μὲ κόπρον οὐχὶ φυτικὴν καὶ βοῶν.....

.....

.....

.....

2) Πότε ἔγινε τὸ πρῶτον χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας; Χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων ἔγινε μετὰ τὸ 1950

ε'. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας; Χωρὶς καὶ μηχανὰς δὲν ὑπάρχουν τὸ σιδηροῦν ἄροτρον ἐχρησιμοποιήθη μετὰ τὸ 1950.

1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.). Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος; Ποῖος κατεσκεύαζε τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγίνετο ἡ προμήθεια αὐτοῦ; Τὸ σιδηροῦν ἄροτρον ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς ὅλα τὰ κτήματα. Ἡ προμήθειά του ἐγίνετο ἀπὸ σιδηρουργόν.....

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἑκάστου τύπου σιδηροῦ ἀρότρου μὲ τὰς ἀντιστοίχους ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου. ....,.....

1. Ἐπέρη.... 4. Σταυρόφρ.. 7. Ὑνί.... 10.....
2. Ἐπιρίφτης 5. Βέργα 8. Παρασύρια.....
3. Πόδαφρ.. 6. Πρόνη 9. Γάντζος.....

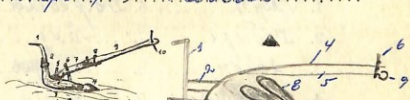

2) Τρακτὲρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρήσει;) Δὲν εἶναι ἐν χρήσει

3) Μηχανὴ θερισμοῦ ..Δὲν εἶναι ἐν χρήσει.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

4) Μηχανὴ δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν) δὲν ὑπάρχει

5) Μηχανὴ ἁλωνισμοῦ δὲν ὑπάρχει .....

στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατεσκεύαζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον Ἐπιτηδευματίας .....

.....

.....

.....

2) Ποία ἦτο ἡ μορφὴ τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἀρότρου εἰς τὸν τόπον σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκονιζόμενα ἐνταῦθα ;

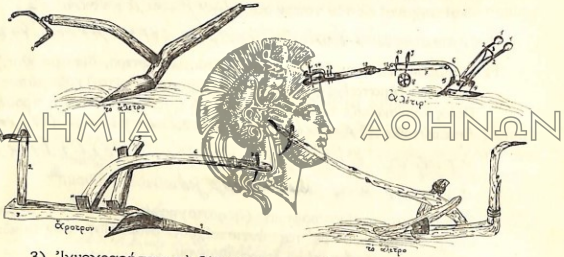

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

3) Ἰχνογραφήσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον[1] καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾶται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

1. Ὑπέρη	6. Παρασάλια	11. .....
2. Πολάρι	7. Λύνη	12. .....
3. Λάδη	8. Γάντζος	13. .....
4. Σταβάρι	9. Κουλούρια	14. .....
5. Ἀνωσταβάρι	10. Σφίνα	15. .....

(1) Ἐὰν εἶναι δυνατὸν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

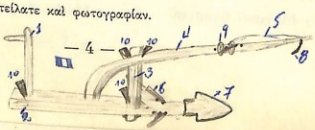

('Εὰν ὑπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νὰ μεταβάλετε τὴν ἀνωτέρω ἀρίθμησιν).

4) **Τὸ ὑνί.** Τὸ ὑνὶ τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφιῶν ; δηλ. τῶν χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. – Ἰχνογραφήσατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὑνὶ (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐὰν εἶναι διαφόρων τύπων) καὶ σημειώσατε τὴν χρῆσιν ἑκάστου.

Τὸ ὑνὶ ἦτο μία λίβας μαρμάρινος διὰ ν' ἀροτριάσῃ ὅλα τὰ χωράφια.

.....

.....

5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου; Ἀρθρωμένο.

Ρεφαλίδου.....

6) Ἦτο (ἢ εἶναι) κατεσκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου;

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἦτο σιδηρό. Ἔνας μαζεμένος σιδηρός ἐν τῷ ξυλίνῳ ἀρότρῳ

.....

.....

7) Ἐργαλεῖα διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀρότρου (π.χ. σκεπάρνι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφάϊ κλπ.).....

Σκεπάρνι, πριόνι, ἀρίδι, μαστάρι, ξυλοφάϊ...

.....

8) α) Διὰ τὸν ἄροτον (ζευγάρισμα, ὄργωμα) ποῖα ζῷα ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται): βόες ἢ ἄλλο ζῷον, δηλ. ἵππος, ἡμίονος, ὄνος. Ἐχρησιμοποιοῦντο βόες. μερικοὶ χρησιμοποιοῦσαν ἡμίονον καὶ ἡμίονοι

β) Ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) διὰ τὸ ὄργωμα δύο ζῷα ἢ ἕν; Δύο. ὄργωμα μὲ βόες. δύο μὲ ἡμίονοι. ἕν...

9) Διὰ τὸ ζευγάρισμα μὲ δύο ζῷα ἦτο (ἢ εἶναι) ἀναγκαῖος ὁ ζυγός;

Ἦτο ἀναγκαῖος ὁ ζυγός.....

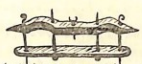

Σχεδιάσατε τὴν μορφὴν τοῦ παλαιοτέρου καὶ τοῦ σημερινοῦ ζυγοῦ (ἢ φωτογραφήσατε αὐτὸν) καὶ ὀνομάσατε τὰ διάφορα μέρη καὶ ἐξαρτήματα αὐτοῦ. (π.χ. λουριά, λοῦρα, ζεῦλες, πιζεύλια κλπ.). 1) Ζεῦλα 2) Λοῦρα 3) Πιζεύλια...

4) Ζυγός.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

.....

ζεῦλες

10) Σχεδιάσατε ἰδιαιτέρως τὴν μορφὴν τῶν ζευλῶν τοῦ ζυγοῦ εἰς τὸν τόπον σας. Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ χρησιμοποιοῦνται ζεῦλες. ζεῦλες μὲ ἀπαρτία. ἡ μία χρησιμοποιεῖται καὶ ἀριστερὰ (2)

11) Πῶς λέγεται εἰς τὸν τόπον σας ὁ κρίκος ἐκ σιδήρου, ξύλου ἢ σχοινίου, ὁ ὁποῖος τοποθετεῖται εἰς τὸν ζυγὸν (πολλαχοῦ: λοῦρα, κουλλούρι), προσδένεται δὲ εἰς αὐτὸν τὸ ἄροτρον διὰ τὸ ὄργωμα; (Σχεδιάσατε αὐτόν). Ὀνομάζεται λοῦρα.....

λοῦρα

.....

.....

12) Ἀπὸ πότε γίνεται τὸ ὄργωμα δι' ἑνὸς ζώου; Ἀπὸ τὸ 1960....

Πῶς γίνεται ἡ ζεῦξις του (τὸ ζέψιμον) εἰς τὸ ἄροτρον; Μὲ ζεῦλα καὶ λοῦρα.....

Περιγράψατε καὶ σχεδιάσατε (ἢ φωτογραφήσατε) τὴν σκευήν, τὴν ὁποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῷον διὰ νὰ προσδεθῇ εἰς αὐτὴν τὸ ἄροτρον.....

.....

.....

.....

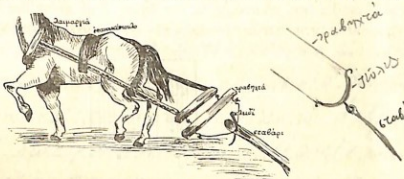

ζ'. Ἀροτρίασις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποῖος ὥργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον); 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀγροῦ ἢ ἄλλος)· 2) γυναῖκα· 3) ὑπηρέτης. Σημειώσατε ποία ἡ συνήθεια εἰς τὸν τόπον σας [illegible]

.....

.....

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἢ τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε, εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν) [illegible]

.....

2) Πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον [illegible]

.....

3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῷα (ἢ τὸ ζῷον) κατὰ τὸ ὄργωμα· μὲ σχοινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῆ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζῴων ἢ ἄλλως; (Περιγραφὴ καὶ σχεδίασμα ἢ φωτογραφία).

[illegible]

4) Σχεδιάσατε πῶς ἐγίνετο παλαιότερον (ἐπίσης πῶς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὀργώνεται τὸ χωράφι μὲ ἀνοιγομένας αὐλακας (αὐλακιές) κατ'εὐθεῖαν γραμμήν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α);

Καὶ πρὶν σήμερον καὶ σήμερον τὸ χωράφι ἀργόνταν μὲ ἀναιγομένας αὐλακας καὶ εὐθεῖαν γραμμὴν ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα (α)

ἢ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β) ;

.....

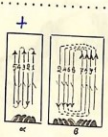

Σημειώσατε μὲ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐὰν ὑπάρχῃ ἄλλος τις τρόπος ὀργώματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

5) Ἡ σπορὰ καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορὲς ἢ σποριές, ντάτιμες, σασιές, μεσδράδες κλπ.);

Ἡ σπορὰ καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο καὶ σήμερον εἰς λωρίδας καὶ σήμερον εἰς σποριές.....

.....

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρὶς (ἢ σποριά) ; μὲ αὐλακιάν ; Ἐχωρίζετο μὲ αὐλακιάν.....

6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορὰ τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον μὲ σκαπάνῃν, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιῆται ἄροτρον ; εἰς χωράφια ἐπιτεδόμενα εἰς πλαγιάματα μεγάλαν καὶ εἰς ἀνήφορα μέ πολλὰ βράχια

7) Ποῖοι τρόποι ἢ εἴδη ὀργώματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων μὲ, τὸ ὑνί : καθέτως, πλαγίως, βαθιὰ κλπ. Καὶ πλάκο κάρα καὶ σήμερον τὸ πρῶτον τὸ δεύτερον τῶν αὐλάκων εἰς χαμηλὰ καὶ πλάγια ἐφίνκα πλαγίως καὶ εἰς ἐπίπεδα καθέτως

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σποράς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων ἢ ἄλλων. Εἰς ὅλα τὰ ὀργώματα γίνεται τὰ ἀρῶσις τῶν ἀροτρίων τούτων.....

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σπορᾶς :

1) Διὰ τὴν σποράν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά· π.χ. καλλουργιά, διβόλισμα, γύρισμα κλπ. Διὰ τὴν σπορὰν δημητριακῶν ἐγίνοντο δύο ὀργώματα. Τὸ πρῶτον ὀνομάζεται καλλουργιά καὶ ἐγίνετο τὸν φεβρουάριον καὶ τὸ δεύτερον διβόλισμα καὶ ἐγίνετο τὸν Ἀπρίλιον.....

2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν. (Ἀπαντήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν ἐγίνοντο γεῖα ὀργώματα καὶ ἀνοιγόμενα καλλιεργεῖα.....

3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δέον νὰ ἀφεθῇ ἀσπάρταν τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρανάπαυσιν, διὰ νὰ σπαρθῇ κατόπιν σιτάρι ἢ ἄλλο δημητριακόν. Δύο καὶ ἡμίσυ ἔτη ἀφίνεται ἄσπαρτον τὸ χωράφι.....

4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιεργείας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποίαν ἐποχήν; Ἕνα ὀργώματα εἰς ὅλα τὰ εἴδη καλλιεργειῶν

5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκεύη χρησιμοποιοῦνται : α) κατὰ τὴν σποράν. π.χ. **τὸ δισάκι** εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ; Χρησιμοποιοῦνται τὸ δισάκι καὶ τὸ πιδιά τοῦ γεωργοῦ.....

.....

β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχὸν ἄλλα μέσα): 1) καθαρίζονται : τὸ ποδάρι, τά φτερὰ (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὑνὶ κατὰ τὴν ἀροτρίασιν (ὄργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

μα ἢ τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὁποῖα κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἐλλειψοειδῆ σιδηρᾶν ράβδον, ἡ ὁποία ἔχει τοποθετηθῆ εἰς τὸ ἓν ἄκρον τοῦ βουκέντρου ἢ μὲ ἄλλον τρόπον ; [illegible]

2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργωμα ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σβάρνισμα, διβόλισμα); [illegible]

3) Ἡ σκαφὴ μερῶν τοῦ ἀγροῦ ποὺ δὲν ἔχουν ὀργωθῆ (μὲ σκαλίδα, τσαπὶ κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1 - 3) ἐρωτημάτων περιγραφὴ ἑκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παροτίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματά τινων ἐκ τούτων).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

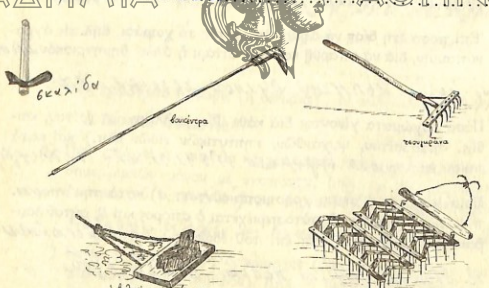

Υ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κήπου· π.χ. ὁ κασμάς, ἡ τσάπα κ.ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρῆσιν

ἑκάστου καὶ παραθέσατε ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν) .....
Ἐρ.γαλεῖα. διά. σκαψιμον. καὶ. σκαλιζομε....
ἐίναι. ἡ. σκαλίδα, τό. σκαπέτι. καὶ τό. σκαλίδι..
.....

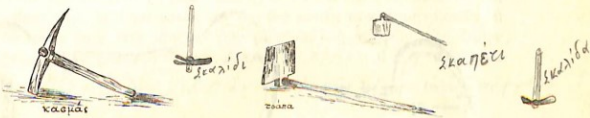

6) Ποῖα πρόσωπα βοηθοῦν τὸν ζευγολάτην (ἢ ζευγᾶν)εἰς τὸ ὄργωμα καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὕτοι ὡς καὶ αἱ ἐργασίαι ποὺ ἐκτελοῦν
τόν. μαγκάν. βοηθεῖ. εἰς τό. ὄργωμα. ἡ. γυναί-
κα. τα. τοῦ. χωρίς. νά. μέρη. ἐίναι. ὄναρα.....

7) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τὴν σπορὰν ὀσπρίων. Πῶς ἐγίνετο ἡ σπορὰ καὶ ἡ καλλιέργεια ἑκάστου εἴδους. ἐκαλλιεργοῦντο. τά. πεδινά. τοῦ. χω-
ριοῦ. Πολιανή.....
.....

8) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τροφὰς τῶν ζώων· π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ἄ. ἐκαλλιεργοῦντο
τά. ἀλλ. χ. τέρ. ... χόρτα. (φυτά).....
.....

9) Πῶς ἐγίνετο πρὸ τοῦ 1920 (ἢ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμήλων· ἐσπέρνοντο ἢ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ πρασιὲς (βραγιὲς) καὶ ἄλλως. ἐφυτεύοντο. πολ. φυτεύοντο. εἰς.
αὐλάκια.....

Β'. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α.' Ἐργαλεῖα θερισμοῦ.

1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά. (Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ·

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

π.χ. μὲ τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.) Τά. δημοτικά
τραγούδια. μέ. δρεπάνι.....

.....

.....

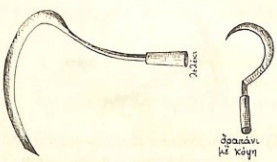

Ἐάν ἦσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε. Τά. χρησιμο-
ποιούμενα. μέσα θερισμοῦ. εἶναι ὡς τό. εἰκονι-
ζόμενο. πιό. κάτω. ἤτοι. ὄνομα. ΣΙΑΔΙ. ἀλλά.
ὀνομάζεται δρεπάνι.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

2) Μὲ δρέπανα ἢ μὲ ποῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσες) ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) τά χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφὴν τῶν ζώων· (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα). Μὲ δρεπάνια.

3) Ἡ λεπὶς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἦτο ὁμαλὴ ἢ ὀδοντωτή; (Σχεδιάσατε αὐτήν). Ἡ. λεπίς
τοῦ... δρεπανιοῦ. ἦτο... ὁμαλή.....

.....

4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβή του· (σχεδιάσατε ἢ φωτογραφήσατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο; Ἡ χει-
ρολαβή. του. ἦτο. κατεσκευασμένη. ἀπό. ξύλο.
Ὁ. σιδηρᾶς. σκελετός. δν. ἐλέγετο. διά. τοῦ. ὀνόματος.

5) Ποῖος κατεσκεύαζεν αὐτὰ τὰ θεριστικὰ ἐργαλεῖα· (π.χ. τὰ δρεπάνια κ.ἄ.) Ὁ ἀλιεύς. τεχνίτης: χαφιάς: .....

.....

6) Ἤτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μὲ τὰς χεῖρας, δηλ. δι' ἐκριζώσεως καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθιῶν) ἢ τροφῶν τῶν ζώων, (τῆς ρόβης κλπ.) Ἤτο καὶ εἶναι ἐν χρήσει ἀ. θερισμός με χέρια. χέρια. τῶν. ρεβιθιῶν. τῆς. φακῆς, τοῦ. ἀρακᾶ. καὶ τοῦ. ροβιοῦ

β.' Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μὲ τὸ δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερὸν μέσον ὁ σῖτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις κλπ. Ἐθερίζοντο καὶ θερίζονται. Πέριπου. δεκαπέντε. ἀπό. τοῦ. ἐδάφους .....

2) Οἱ στάχυες ποὺ ἔμεναν (ἢ μένουν) εἰς τὸ χωράφι μαζὶ μὲ τὴν ρίζαν μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται). Ἐλέγοντο. λέγονται. κοκαλιάς. .....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστὰς ἄλλα πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιά), τὰ ὁποῖα παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοὺς τὰ δράγματα (δραξιές, πιάσματα, χεριές, χερόβολα) τῶν σταχύων καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θεριστὰ ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα; Ὄχι. Ἴδιοι. οἱ. θερισταί. ἀποθέτουν. ἀ. πάθιτον. ἐπί. τοῦ. ἐδάφους. πλήν. χωρίς .....

.....

4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χεριὲς) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πολλὰ ὁμοῦ; Πόσα; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα τῆς χειρὸς) χωριστά; Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχύων εὑρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ διασταυρώνονται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς) Ἐπιμελέστερον. Πιάζεται. τό. χέρι. ὁ. λοιπόν. ἀθροίζεται. τό. χέρι. ἕνα

.....

.....

5) Πῶς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζὶ δράγματα ; Πολλαχοῦ καλοῦνται ἀγκαλιές. Οἱ τοποθετούμενοι μαζί δράγματα.....
.....λέγονται.....χεροβολιαι.....

γ.' **Οἱ θερισταί.**

1) Ποῖοι θερίζουν : ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) θερισταί, οἱ ὁποῖοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματίαι δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν ἀπὸ ἄλλον τόπον καὶ ποῖον ;.....
Θερίζουν ἄνδρες καὶ γυναῖκες. Δὲν ὑπῆρχον αὐτοὶ ὑπάρχουν. Θερίζουν, οἱ ὁποῖοι ἤρχοντο ἀπὸ ἄλλον τόπον διὰ θερισμόν.....

2) Πῶς ἠμείβοντο οὗτοι : μὲ ἡμερομίσθιον (μερόκαματο) ἢ κατ' ἀποκοπὴν (ξεκοπῆς). Ποῖα ἦτο ἡ ἀμοιβή εἰς χρῆμα ἢ εἰς εἶδος ; Τὸ ἡμερομίσθιον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἄνευ φαγητοῦ ; (Παραθέσατε μὲ τὸς πληροφορίας καὶ τὴν σχετικὴν εἰς τὸν τόπον σας ὀνοματολογίαν).....
.....
.....
.....
.....

3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἔφερόν τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύλαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμόν ; Ἐπίσης κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλλοντό τι εἰς τὴν μέσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται κόπωσιν (δηλ. νὰ μὴ πονῇ ἡ μέση των) ; Αἱ γυναῖκες ἔφερον εἰς τὰς χεῖρας χαλκιά, σιδερένια χειρόμανα. Ὁ ἄνδρας ἔφερον εἰς τὴν μέσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται πόνον αἱ μέσαι τῶν. Ἔνας ἄνδρας τοῦ Ἐρμαδίου

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχὴ ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ; Ἐδίδετο τὸ πρᾶγμα ἀφ' ἑαυτοῦ μὲ τὴν Ἑβδομάδα (ἢ τὴν Τρίτη). Ὁ τόπος ἔδιδε μὲ τὴν ἡμερομηνία.....

5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικὰ τραγούδια ; Καταγράψατε αὐτά. Ἐτραγουδοῦσαν τὸν θερισμό. Τραγούδια κρητικὰ δὲν τὰ μαθαίνω ὅμως σχεδὸν μὲ τὸν θερισμόν.....

.....

6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἕνα μέρος αὐτοῦ ἀθέριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχυς ποὺ μένουν ἀθέριστοι ; (Εἰς τινας τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ μὲ τοὺς ἀποκοπέντας στάχυς πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάθαν, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.).
Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου ὑπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι ἔθιμον. Δὲν ὑπάρχει ἔθιμο τὸ πνεῦμα τῆς θερισμοῦ.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

δ.΄ Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχύων.

1) Πότε ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα, ἤτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχύων. Ποίαν ἡμέραν ; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμόν ; Τὸ ἑσπέρας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχυες εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; Τὸ δέσιμον τῶν θερισμένων σταχύων. Δὲν ἔκαμνα ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμόν.....

.....

2) Πῶς ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχυς καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὡς χεριές, ἀγκαλιές ; Πῶς ἐδένοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελονοειδεῖς θάμνους, π.χ. βροῦλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν. Ναὶ. ἐκάστους ἐδένετο. εἰς. θερ. ἐκάν. μικ. εἰς. αἰγιαλιά. εἰλ. μ. μιξ. μρον. θερίστρια. ἡ δίνοντο. ἀπὸ. βοῦρλα. μικ. βέργες. ἀπὸ βέργες ἐκίνουν. μικ. πλεγμ. Κατὰ τὸ δέσιμο. δὲν. χρησιμοποιεῖτο. ἐργαλεῖον.

.....

.....

.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

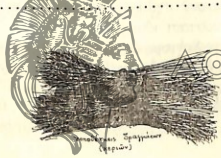

3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνεκεντρώνοντο εἰς ὡρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα δεμάτια συνεκεντρώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο; ..... Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς χῶν. ἰδίων. θέσιν.....

.....

.....

ε΄ Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον σας ;

Πότε γίνεται ἡ σπορὰ ἢ τὸ φύτευμα αὐτῆς: Μ. μαλλιάρ. μ. τῆς παλαιάς. Ἀρ. 1162. μ. μαλλιάρ. Ἡ. μαλ. 1900. Ἡ. Σπορά. τῆς παλαιάς. Ἀνάμεσα Ὀκτωβρίου (χειμερινός) καὶ Φεβρουάριον. (κ. λ. ἀναλόγως).

2) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγὴ (βγάλσιμο) τῶν γεωμήλων ἀπὸ τὸ χωράφι; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ ἀρότρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ φωτογραφίαν: Ἡ. Ἐξαγωγή. τῶν. γεω. μ. μ. ἀνάμ. δύο. μ. χ. ἀλ. πλάθ. τῆς γῆς. τρίνγο. δύο. ἄροτρον. δύο μ. μ. χ. πλάθ. τῆς γῆς. μ. χ. τὸ. σκαπέτα.

Τὸ ἄροτρον. δύο χέρια. ὡς. τὸ. σχέδιο. 3. τοποθετήθη. [illegible]

στ.' Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

1) Ἐσυνηθίζετο παλαιότερον ἡ διατροφὴ τῶν ζώων κατὰ τὸν χειμῶνα μὲ ξηρὰ χόρτα (π.χ. σανόν, τριφύλλι, βίκον); Ἐὰν ναί, περιγράψατε πῶς ἐγίνετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ: Κοινωνικὴ γεωπ. δι. ἀναφ. τῶν. γύρω. κάτω. τοῦ. χειμ. ὡς. μ. βοσκή. Ἐκοπλίζετο ὡς. κοιν. λ. δι. μ. ἀγρικά. καὶ ἐκόπτετο πρίν. ἀριθμῶ. κοπ. λ. γύρω. τὴν. ἀ. ἀ. γ. ἀ. πρὸ. γύρ. ἀνθ. ἐμ. κόπτετο. δύο. δέν. ἀ. γ. ἀ. ἐκ. καφρόνο εἰς τὸ ὑποδοκ.

2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σανὸς καὶ μὲ ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόσσαν κ.ἄ.): Ἐθερίζετο τὸν Ἀπρίλιον. μ. τὸ. δρέπανο

(Παραθέσατε καὶ σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίας).....

.....

.....

3) Ξήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμοποιοῦντο; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετικὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

φωτογραφίας) [illegible]

[illegible]

Γ.' ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

α.' 1) Μεταφορά τῶν δεματιῶν πρὸς ἁλωνισμόν. Συνεκεντρώνοντο πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην θέσιν, π.χ. εἰς τὸ ἁλώνι, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ. .....

Τὰ χερόβολα (δεμάτια) συνεθεμελιώνοντο. Διὰ ἁλωνισμόν εἰς τὸ ἁλώνι.....

.....

.....

2) Πῶς καλεῖται ὁ χῶρος ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς ἁλωνισμὸν δεμάτια. Εἰς τίνας τόπους λέγεται: θεμωνοστάσι, θεμωνιά, θεμωνιάστρα, κλπ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς σωρόν; Ὑπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθετήσεως; .....

Ὁπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς ἁλωνισμόν. Διὰ ἁλωνισμόν. Θεμωνιάστρα, τὰ δεμάτια. Ἡ τοποθέτησις τὰ ἔν τοῖς τοῦ ἄλλου εἶναι ἐκ μονίου ὀρθοῦνται δοφαλιστοῦ.

3) Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν εἰς τὸν τόπον σας ἁλώνι διὰ τὸν ἁλωνισμὸν τῶν δημητριακῶν; Μήπως ἐγίνετο παλαιότερον ὁ χωρισμὸς τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον χῶρον, δηλ. ὄχι εἰς τὸ ἁλώνι; .....

Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν ἁλώνι διά τὸν ἁλωνισμόν τῶν δημητριακῶν.....

.....

4) Ποῦ κατεσκευάζετο (ἢ κατασκευάζεται) τὸ ἁλώνι. Ἐντὸς τοῦ συνοικισμοῦ, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου; Εἰς ποίαν θέσιν; Τὸ ἁλώνι κατεσκευάζετο ἔξω τοῦ χωρίου εἰς μέρος πού κατ... φυσᾶ ἀέρας.....

5) Τὸ ἁλώνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσοτέρας ; ἐὰν τοῦτο ἀνήκῃ εἰς πολλάς οἰκογενείας, πῶς γίνεται ἡ χρῆσίς του, δηλ. μὲ ποίαν σειρὰν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; .....

Τὰ ἁλώνια ἀνήκει μία μόνον οἰκογένεια μόνον αἰ-
κογένειαν .....

6) Ἀπὸ πότε ἄρχεται τὸ ἁλώνισμα καὶ πότε λήγει ; Ἀρχίζει κατὰ τὰ μέσα τοῦ Ἰουνίου καὶ τελειώνει τὸν Ἰούλιον

7) Εἴδη ἁλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματάλωνο (μὲ δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνο (μὲ δάπεδον ἐστρωμένον μὲ πλάκες).
(Περιγράψατε τὴν κατασκευὴν ἑκάστου καὶ παραθέσατε σχεδίασμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ) Τὰ ἁλώνια εἶναι χωματάλωνα .....

.....

8) Πῶς ἐπισκευάζεται τὸ ἁλώνι ἑκάστου ἔτους πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἁλωνισμοῦ· (π.χ. τοῦ χωματάλωνου : καθαρισμὸς αὐτοῦ καὶ ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καὶ τοῦ γύρω τοιχώματος, ὅπου ὑπάρχει, μὲ πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μείγματος κόπρου βοῶν καὶ ἀχύρων) Βρέχεται τὸ δάπεδον τοῦ χωματάλωνου καὶ ἀλείφεται τὸ πάνω μέρος μὲ ἀφρόνερο. Γίνεται ἡ ἐπάλειψις τοῦ μέρους καὶ τὸ δάπεδον διὰ μείγματος κόπρου βοῶν καὶ ἀχύρων

9) Ἡ ὡς ἄνω προετοιμασία τοῦ ἁλωνιοῦ καὶ ἡ ἔναρξις τοῦ ἁλωνισμοῦ γίνεται ὡρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ; Ἡ προετοιμασία τοῦ ἁλωνιοῦ καὶ ἡ ἔναρξις τοῦ ἁλωνισμοῦ γίνεται ὡρισμένη ἡμέρα καὶ ὥρα.

10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἁλώνι τῶν δεματιῶν, ὅπου ὑπάρχει ἁλωνόστυλος, ὡς καὶ τὸ ἄπλωμα τῶν σταχύων πρὸς ἁλω-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

νισμόν ; Περιγράψατε τὸν τρόπον τοῦτον ἢ οἱονδήποτε ἄλλον.

.....

.....

.....

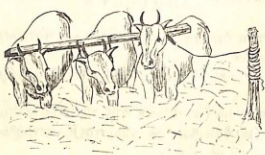

11) Πῶς γίνεται τὸ ἀλώνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμοποιήσεως ζῴων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

α) Ἀλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατήσεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένων ζῴων (βοῶν, ἵππων κλπ.). Πολλαχοῦ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθέτως εἰς τὸ μέσον τοῦ ἁλωνιοῦ ξύλινος στῦλος ὑψους δύο μέτρων (καλούμενος στηγερός, σγρούλουρας, δουκάνη, βουκάνη κ.ἀ.), ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐξαρτῶνται σχοινία, ἅτινα εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦνται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον των τὰ ζῷα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλικῶς, «νὰ ἔρχωνται γύρες», καὶ οὕτω νὰ κόβουν τὰ στάχυα.....

.....

.....

.....

.....

β) Πῶς ζεύονται οἱ βόες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ ἁλωνισμοῦ. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινὶ ἀπὸ τὸν κάθετον ἁλωνόστυλον μὲ τὰ ζῷα; (Εἴς τινας τόπους δένεται τὸ σχοινὶ εἰς θηλειές, αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμὸν τῶν ζῴων. Εἰς ἄλλους τόπους εἰς τὸ ἁλώνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ὑπάρχει στῦλος εἰς τὸ μέσον τοῦ ἁλωνιοῦ. Τὰ ἁλωνίζοντα ζῷα περιφέρονται συνδεδεμένα εἰς σειρὰν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλειὲς περὶ τὸν λαιμὸν ἑκάστου ζῴου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται ἀκόμη) ἁλωνισμὸς κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τες καὶ σχετικὰς φωτογραφίας ἢ ἰχνογραφήματα).....

.....

.....

.....

.....

γ) Ποῦ ἀντὶ τοῦ ἁλωνισμοῦ διὰ τῶν ποδῶν χρησιμοποιεῖται καὶ μηχανικὸν ἁλωνιστικὸν μέσον· π. χ. χονδρὴ ἐπιμήκης σανὶς εἰς ἓν τεμάχιον ἢ δύο, προσαρμοζόμενα. Αὕτη ὡπλισμένη εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων ἢ ἀποσχίδων σκληροῦ λίθου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐζευγμένων ζῴων, σύρεται δ' οὕτω κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἁλωνίου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχύων διὰ τὸν ἁλωνισμόν των.

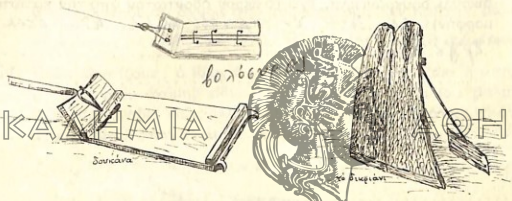

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Σημειώσατε, ἐὰν ἀπαντᾷ εἰς τὸν τόπον σας τὸ ἁλωνιστικὸν τοῦτο μηχάνημα ἢ ἄλλο τι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ (π. χ. δουκάνα, δικριάνι, βωλόσυρος), περὶ τῆς κατασκευῆς του, τὸ σχῆμα καὶ τὰς συνήθεις διαστάσεις. Ἀπὸ ποῦ τὸ ἐπρομηθεύοντο παλαιότερον καὶ σήμερον. Ἐπίσης πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του καὶ διὰ ποῖα δημητριακά. Ἡλωνίζοντο (ἢ ἁλωνίζονται) ὅλα τὰ δημητριακὰ μὲ ἁλωνιστικὸν μηχάνημα ; Μήπως π.χ. ἡ κριθὴ καὶ τὰ ὄσπρια (κουκκιά, ρεβίθια κ.ἄ.) ἡλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν ζῴων ζευγνυομένων καὶ περιφερομένων ἐπὶ τῶν σταχύων τούτων ; διὰ τοῦ ἁλωνιστικοῦ μηχανήματος ἐπαιρνόμεθα τὸ βωλόβυρο καὶ τὸ σύρομε πάνω στὴ γῆ ἀνάμεσα διὰ κοφτοχίδια βαλμένα πέτρες καὶ μὲ κατὰ τὴ μέση τὴν ἀκόμη σχῆμα τρίγωνο πλῆθος καὶ μὲ διαβολίδες πλάτος 30 φορὲς μάκρος τὴ μέρα ἁλωνίζοντο ὅλα τὰ δημητριακά διὰ μεγάλης ποσότητος.

δ) Ἀπὸ ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἁλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ νὰ ἐπαναληφθῇ τὴν ἑπομένην. ; Κατὰ τὴν 8η πρωϊνὴν ὥραν τίθεται ὁ ἁλωνισμός καὶ διακόπτεται διὰ νὰ ἐπαναληφθῇ τὴν ἑπομένην κατὰ τὴν 5η ἀπογευματινήν.

.....

.....

.....

.....

12) Ποῖα ἄλλα ἁλωνιστικὰ ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρήσει; (Εἴς τινας τόπους χρησιμοποιεῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὁποῖον, καλούμενον διχάλι, δικούλι, δουκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν): Δεν χρησιμοποιεῖται ἄλλα ἁλωνιστικά ἐργαλεῖα.

.....

.....

.....

.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

δουκράν ἢ διχάλι

13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἁλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἁλώνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὁποῖον διαγράφουν τὰ ζῷα ἢ τὸ ἁλωνιστικὸν μηχάνημα τοὺς ἀκόπους στάχυς ; Κατὰ τὴν διαρκειαν τοῦ ἁλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἁλώνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὁποῖον διαγράφουν τὰ ζῷα ἢ τὸ ἁλωνιστικὸν μηχάνημα τοὺς ἀκόπους στάχυς.

14) Ἤτο ἐν χρήσει εἰδικὴ ἁλωνόβεργα διὰ τὴν ὁδήγησιν καὶ τὸ κτύπημα τῶν ζῴων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι· ἄλλαχοῦ φ'κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποία ἡ κατασκευή της ; (Σχεδιάσατε τὴν ράβδον αὐτήν). (Βλέπε κατωτέρω εἰκόνα). Δι' ὁδήγησιν τῶν ζώων τῶν ἐν Κρήτῃ χρησιμοποιεῖται ἡ βουκέντρα μήκους δύο μέτρων περίπου. Ἔχει ξύλινον ἄκρον κοφή.

βουκέντρι

15) Πῶς λέγεται ἡ ἐργασία τοῦ ἁλωνίσματος ἑνὸς ἁπλώματος, δηλ. ἑνὸς στρώματος σταχύων ἐντὸς τοῦ ἁλωνιοῦ. ('Εν Κρήτῃ καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἁπλώματα) σίτου, κριθῆς, βρώμης, κλπ. ἡλωνίζοντο καθ' ἡμέραν; Ἡ ἐργασία τοῦ ἁλωνίσματος ἑνὸς στρώματος διαρκεῖ μίαν ἡμέραν. Ἐπιτρέπονται δύο ἁλωνίσματα κατὰ ἡμέραν.

16) Πῶς λέγονται οἱ ἁλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχνισθοῦν διὰ νὰ ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα ἀπὸ τὸν καρπόν; (ἐν Κρήτῃ: μάλαμα) Οἱ ἁλωνισθέντες στάχυες λέγονται μάλαμα.

17) Ποῖοι ἁλωνίζουν: ὁ ἴδιος ὁ γεώργος μὲ ἰδιά του ζῷα ἢ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν ἀκόμη) εἰδικοὶ ἁλωνισταί (ἐν Αἰτωλίᾳ: βαλμάδες, δηλ. τοσπάνηδες, καλούμενοι ἁλωνάρεῖοι καὶ ἀγωγιάτες), οἱ ὁποῖοι εἶχον βόδια ἢ ἄλογα καὶ ἀνελάμβανον τὸν ἁλωνισμόν;

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Οἱ γεωργοί μὲ τὰ δικά τους ζῷα ἁλωνίζουν τοὺς δικούς τους.

18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου μὲ ζῷα καὶ μὲ ἁλωνιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπῆρχον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχυς· π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν μὲ χονδρὸν ξύλον (τὸν κόπανον) ἢ μὲ ἄλλον τρόπον; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα).

Ὑπῆρχεν. παλαιότερον ἡ χρῆσις διὰ τοῦ ἁλωνίσματος τοῦ κοφτοῦ ἀπὸ τοὺς στάχυς τὸ κοπάνισμα μὲ τὸν κόπανο διὰ τοῦ μεγάλου κόπανος

19) Ὁ κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγετο· ἐκ ποίου ξύλου κατεσκευάζετο· πόσον μῆκος καὶ πάχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του; Ὁ κόπανος ἦν. ἐξ ἑνὸς ἰδιαιτέρου ὀνόματος ἐκαλεῖτο. μακρὺ μακρὺ ἐνὸς γυρνοῦ ἀπὸ ἀνθρώπου. βοῦλο, ἐπάνω τοῦ μαλλιν. ἐφρικά πάχος 0,10 καὶ μῆκος 0,40.

20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγίνετο εἰς τὸ ἁλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλήν; Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγίνετο (ἢ γίνεται) χρῆσις τοῦ κοπάνου· (π.χ. φακῆς, ρεβιθιῶν κλπ.) Τὰ παπάνιαι ἐγίνοντο μὲ ἀλεύρι, ρεβίθια, φάβα.....

κόπανοι στρογγυλοί

ξύλο κυρτωμένο διὰ τὸ κοπάνισμα μικροῦ ποσοῦ δημητριακῶν...

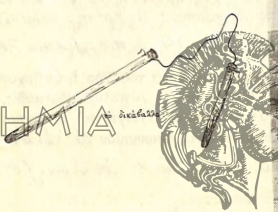

κ. δικέφαλος

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ὑπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγίνετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν ; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ἀμοιβῇ ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά ; Πῶς ἐγίνετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων παραγωγῶν ; Ἀπὸ μεγάλους ἀλωνιστὰς πολλοὺς.... χωριστὲ πολὺ ἐν μεγαλοῦν χωρὶς νὰ κοπανίσῃ. νὰ χωρὶς νὰ παπάνιαι. ἐν μαγιάτικο πολὺ χωρίς

.....

21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα. Ἐγίνετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου ; Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἁπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν ; Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

καὶ εἰς τὴν ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τόν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχυς, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας) .....

.....

.....

.....

.....

22) Κατὰ τὸ ἁλώνισμα διὰ τῶν ζῴων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐὰν ναί, ποῖα ;
Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμὸν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ; Κατὰ τὸ ἁλώνισμα τραγουδοῦντο τραγούδια (κρητικά, διάφορα) μετὰ τὸ ἁλώνισμα. Κατὰ τὸ κοπάνισμα δὲν ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμὸν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας.

23) Πότε τὸ πρῶτον ἔγινε χρῆσις ἁλωνιστικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας. Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συνεταιρισμὸς κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς) Δὲν ἐγνώριζαν πότε ἔγινε χρῆσις ἁλωνιστικῆς μηχανῆς διὰ τὸν τόπον τους.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

β'. Λίχνισμα

1) Πῶς λέγονται οἱ ἁλωνισμένοι στάχυες, ἑτοιμασμένοι διὰ τὸ λίχνισμα· (ἐν Αἰτωλίᾳ : λειῶμα, ἐν Κρήτῃ : μάλαμα). Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα· πῶς λέγεται τοῦτο· (εἰς Κρήτην : θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον : δικριάνι, ἀλλαχοῦ : δικιργιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ. Οἱ ἁλωνισμένοι σταχυοῦν, ἐκατρακεμένοι διὰ τὰ λίχνισμα. Σωρεύονται μὲ ἀλφάρι. Τὸ μὲ τὰ ἀλφάρι διὰ τὸ λίχνισμα μὲ γ. τὸ λίχνισμα μὲ τὸ θρινάκι.....

.....

Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες ; Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμὸν τοῦ ἀχύρου

ἀπὸ τὸν καρπόν, καρφώνεταί τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μαχαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο ; Θ. Χαμηλὴ δοξάρα σωρός. Ἔπειτα ἀφίνεται. Θὰ πῆρε, δὲν παραμένει κανείς. .....

.....

.....

2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο : φτυάρι, θρινάκι ; Ἰχνογραφήσατε τοῦτο. Τὸ αὐτοσχέδιο φτυάρι νίφας μὲ τὸ θρινάκι .....

.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

3) Ποῖος λιχνᾷ (ἀνεμίζει)· ἄνδρας, γυναῖκα· εἰδικὸς λιχνιστὴς ἐπ' ἀμοιβῇ ; Τὸ λιχνίσμα γίνεται ἀπὸ ἄνδρα καὶ ἀπὸ γυναῖκα. .....

4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὁποῖα μετὰ τὸ λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ· (εἰς τινας τόπους καλοῦνται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κοντύλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δεύτερον ἀλώνισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζῴων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σῖτος κλπ ; Τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὁποῖα μένουν μετὰ τὸ λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ. Πολλὰ τοῦ καρποῦ γίνεται ἀλώνισμα ὑπὸ τῶν ζῴων. Ὁ καρπὸς ἀποχωρίζεται μὲ τὴν σκούπα. .....

5) Πῶς γίνεται ἡ ζεῦξις τῶν ζῴων διὰ τὸ δεύτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἀλώνισμα ; Ποῦ ἀπαντᾶται τὸ ἀλώνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται ; (Ἐν

Κρήτη: ξεβαβούλισμα καὶ καρπολώνεμα)· διὰ ποῖα δημητριακὰ συνηθίζεται τοῦτο .....

.....

.....

.....

.....

6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (ἀνεμίσματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα, πῶς γίνεται ἡ διαλογὴ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμείναντα χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ; .....

Η διαλογή του καρπού από τα χαμόμετ αυτού παραμείναντα χονδρά τεμάχια των σταχύων ... διά ... κόσκινου.....

Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνέμισμα ἀποκαθαρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν ὑλῶν ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου, ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

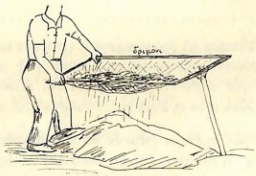

νων μὲ ὀπὰς διαφόρων μεγεθῶν· π.χ. μὲ τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον κατὰ τόπους: βολίστρης, δερμόνι, δορμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερῶς τοὺς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἄχυρα καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν) .....

Η. ἀποθήκη χρησιμεύει κάνει χρέος δίδει χώραν μικρά ..... ἔχει ὕψος ..... κτίζεται ἀμμος ..... ὑπό ..... γυναικός ..... διά ..... ἐκκόπτεται .....

.....

.....

7) Ὅταν ἑτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν ; Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυρός ; Πῶς χαράσσεται καὶ ποία ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπηγνύεται κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος (θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύνησις καὶ ἀσπασμὸς τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ; Ὅταν ἑτοιμασθῇ, ὁ καρπὸς σχηματίζει σωρόν εἰς ἐκφρασιν τοῦ θρινάκι μου. Με πηγαίνει ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν καὶ τὸν σωρεύει. Θρινάκι χαράσσεται ἐπὶ τοῦ ἐν ρεύ ἔτσι. Ρός μέ τὸ θρινάκι μου ἐπανα λαμβάνει πρόσκυνηση καὶ ἀσπασμὸν ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ .....

8) Ἄλλα ἔθιμα προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σῖτος, κριθὴ κλπ.) εἰς τὴν ἀποθήκην. .....

.....

.....

.....

.....

γ'.1)Ποῖαι ὀφειλαὶ πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως εἰς τὸ ἁλώνι· π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνήθεια. Ἤρχετο ὁ δεκατιστὴς εἰς τὸ ἁλώνι; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγίνετο ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἴπραξιν ὑπὸ τοῦ δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

χωρητικότητά του εἰς ὀκάδας, εἰς κοιλὰ κλπ., παραθέσατε δὲ καὶ ἰχνογράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας). Ἀρ. εἰκ. 25. 26.
ἀλώνι.. μαρμαρένιο. ἡ εἰκόνα μας. πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἀλώνι.ὁ
βικαμβεῖος κ. Μανόλης γέρος 77 χρονῶν. ἔρχονται ἀ. μὲ ζῶα μὲ
κόκκινα.. ποὺ.. χωροῦν πολύ. 13 ἀκάδες σιτάρι.. 9 ἀκ. κριθάρι

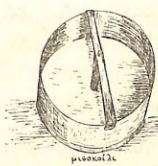

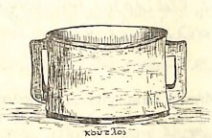

2) Ποῖα ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὸ ἁλώνι ;
α) τὸ παπαδιάτικο,
β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,
γ) τὸ γυφτιάτικο,
δ) τὸ ἀλωνιάτικο κλπ.
Σημειώσατε τὰ ἐν χρήσει παλαιότερον μέτρα τῶν δημητριακῶν (ὄνομα, χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἰχνογραφήματα ἢ φωτογραφίας αὐτῶν) ἄλλα βάρη ποὺ μαζεύαν.. στὸ
ἀλώνι.. εἶν. τὸ ἀλώνι εἶν. ἕνα. παπαδιάτικο. καὶ τὸ
ἀγροφυλακιάτικο.....
.....
.....

3) Ποῦ ἀπεθηκεύετο κατόπιν ἡ παραγωγὴ (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ· ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγρούς ἐντὸς εἰδικῶν λάκκων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἑκάστην περίπτωσιν τὰς σχετικὰς συνηθείας) Ὁ καρπὸς ἀποθηκεύεται ἀπὸ τοῦ γεωργοῦ
τὸ σπίτι.. τοῦ.. οἰκίας.. τοῦ.. εἰς.. χωνιά. κυρίως.
μεγάλοι.....

4) Τὸ ἄχυρον ποῦ ἀπεθηκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἀχυρῶνα) ἐντὸς τοῦ χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἁλώνι. Πῶς ἐγίνετο ἡ ἀποθή-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

κευσις εἰς τὴν ὕπαιθρον ; Τὸ ἀλλιρόν. ἀποδηκτάκια. λάς. κόν. Σ. πυρῶν. Σ. ἐκόν. τοῦ. πυρίου.....

.....

5) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ θερισμοῦ ἀπὸ τοὺς καλυτέρους στάχυς ἢ μετὰ τὸ ἁλώνισμα ;....

Ἡ. διαλογή. τοῦ. σπόρου. γίνετο. μετά. τὸ. ἀλωνίσμα.....

.....

6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατασκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτὴ) ἐκ σταχύων, τὸ ὁποῖον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὄπισθεν τῆς θύρας κλπ ;..

.....

.....

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτὴ αὕτη ; Ποῖον τὸ σχῆμα της· ποῦ φυλάσσεται. πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ;...

.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Δ'. ΕΤΗΣΙΑΙ ΠΥΡΑΙ

α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν τόπον σας ἄναμμα φωτιᾶς εἰς τὸ ὕπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστουγέννων, ἑσπέρας 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρτίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρας τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

Κατά. τὸ. μεγάλο. βάββατο. λαμβάνει. χώρα. ἄναμμα. φωτιᾶς. εἰς. τὴν. πόλιν. τῶν. ἐπιτῶν. (κάψιμο τοῦ. Ἰούδα).....

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποίαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος ; .....

Τὸ. μεγάλο. βάββατο. τὸ. βραδύ. γίνεται. τὸ. ἄναμμα. τῶν. φωτιᾶς. εἰς. τὰ. πόλεις. τῶν. ἐπιτῶν.....

2) Πῶς λέγεται ἡ φωτιὰ αὐτή ; (π.χ. φανός, ἀφανὸς κλπ.).....
Δεν ἐχει δίδυμα. Ἐχει μονάχα ἀναμμένα.....

β'. 1) Ποῖοι ἀνάπτουν τὴν πυράν· παιδιά, ἡλικιωμένοι, ποῖος ἄλλος ;....
Τὴν πυρὰν ἀνάπτουν τὰ παιδιὰ τοῦ χωριοῦ
.....

2) Ποῖος ἢ ποῖοι συλλέγουν τὰ ξύλα, θάμνους κλπ. διὰ τὴν πυράν. Τὰ κλέπτουν ; Ἂν ναί, ἀπὸ ποῖον μέρος ;.....
Τὰ παιδιὰ μαζεύουν τὰ ξύλα καὶ θάμνους
διὰ τὴν πυρὰν.....

3) Πῶς γίνεται ἡ συγκέντρωσίς των. (Περιγράψατε λεπτομερῶς)
.....
.....
.....
.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

γ'. Ποῖαι αἱ συνήθειαι εἰς κάθε τόπον διὰ κάθε πυράν ;
1) Προσευχαί, διάφοροι ἐπικλήσεις, χορεία, ᾄσματα, κρότοι, θόρυβος. Καταγράψατε τὰ σχετικὰ κείμενα Κάθε χωριὸ διαφορετικὸ
τραγοῦδι ἀνάβει τὴ φωτιὰ τὰ παιδιὰ λέγοντας
Ἅγιε Ἀντωνάθη Ὁ Χριστὸς σὲ κερᾶ Μαρία
Ἁ γυναῖκα.....
.....

2) Πηδήματα, χοροὶ γύρω ἀπὸ τὴν πυράν. (Περιγραφὴ λεπτομερής)
Ὅλοι ἀνάβει τὴ φωτιὰ τὰ παιδιὰ κάνουν τὰ παι-
διὰ τὴ χορεύουν σὰν τρελλοί.....
.....
.....

3) Τί καίονται εἰς τὰς πυρὰς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἁμάξης, λουλουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιᾶς κλπ.) ....

Καίονται τα καλαμωτοκλαδα μαι βλάρμαι.....

.....

.....

.....

4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα τοῦ Ἰούδα· (περιγράψατε λεπτομερῶς) .....

Δέν μαίονται σύλλ. γιαίονται. ὁμοιώματα...

.....

.....

5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἐθίμου εἰς τὸν τόπον σας

.....

.....

.....

.....

.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἡ συλλογὴ τῶν πληροφοριῶν ἐγίνετο εἰς τὸ σωρίτου Πηγαϊδάκια τῆς ἐπαρχίας καινουργίου Ἡρακλείου - ΚΡΗΤΗΣ.

Πληροφορητής: 1) Ζαχαριουδάκης Ἰωάννης τοῦ Ἐμμανουὴλ ἐγγράφου εἰς Πηγαϊδάκια. ἐπάγγελμα γεωργὸς καὶ κτηνοτρόφος.

2) Ζηλικιωτάκης Ἐμμανουὴλ τοῦ Κρόνη ἐγγράφου εἰς Πηγαϊδάκια. ἐπάγγελμα γεωργὸς καὶ κτηνοτρόφος ἐτῶν 57.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ